C/2025/1798

4.4.2025

P10_TA(2024)0039

Geneticky modifikovaná bavlna COT102

Usnesení Evropského parlamentu ze dne 26. listopadu 2024 o prováděcím rozhodnutí Komise (EU) 2024/2627 o povolení uvedení produktů, které obsahují geneticky modifikovanou bavlnu COT102, sestávají z ní nebo jsou z ní vyrobeny, na trh podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 (2024/2835(RSP))

(C/2025/1798)

Evropský parlament,

— s ohledem na prováděcí rozhodnutí Komise (EU) 2024/2627 o povolení uvedení produktů, které obsahují geneticky modifikovanou bavlnu COT102, sestávají z ní nebo jsou z ní vyrobeny, na trh podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ([1]),

— s ohledem na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 ze dne 22. září 2003 o geneticky modifikovaných potravinách a krmivech ([2]), a zejména na čl. 7 odst. 3 a čl. 19 odst. 3 uvedeného nařízení,

— s ohledem na hlasování Stálého výboru pro rostliny, zvířata, potraviny a krmiva podle článku 35 nařízení (ES) č. 1829/2003 ze dne 8. července 2024, kdy nebylo vydáno stanovisko, a na hlasování odvolacího výboru ze dne 3. září 2024, kdy opět nebylo vydáno stanovisko,

— s ohledem na článek 11 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 182/2011 ze dne 16. února 2011, kterým se stanoví pravidla a obecné zásady způsobu, jakým členské státy kontrolují Komisi při výkonu prováděcích pravomocí ([3]),

— s ohledem na stanovisko Evropského úřadu pro bezpečnost potravin (EFSA) ze dne 10. května 2023, které bylo zveřejněno dne 26. června 2023 ([4]),

— s ohledem na svá předchozí usnesení, kterými vyslovil námitku vůči povolení geneticky modifikovaných organismů (dále jen „GMO“) ([5]),

— s ohledem na čl. 115 odst. 2 a 3 jednacího řádu,

— s ohledem na návrh usnesení Výboru pro životní prostředí, veřejné zdraví a bezpečnost potravin,

A. vzhledem k tomu, že dne 31. března 2017 podala společnost Syngenta Crop Protection NV/SA se sídlem v Belgii jménem společnosti Syngenta Crop Protection AG se sídlem ve Švýcarsku žádost příslušnému vnitrostátnímu orgánu Německa o uvedení potravin, složek potravin a krmiv, které obsahují geneticky modifikovanou bavlnu COT102 (dále jen „geneticky modifikovaná bavlna“), sestávají z ní nebo jsou z ní vyrobeny, na trh v souladu s články 5 a 17 nařízení (ES) č. 1829/2003 (dále jen „žádost“); vzhledem k tomu, že žádost se rovněž vztahovala na uvedení produktů, které obsahují geneticky modifikovanou bavlnu nebo z ní sestávají, k jinému použití než jako potraviny a krmiva, s výjimkou pěstování, na trh;

B. vzhledem k tomu, že dne 10. května 2023 přijal úřad EFSA kladné stanovisko, které bylo zveřejněno dne 26. června 2023 a v němž dospěl k závěru, že geneticky modifikovaná bavlna je stejně bezpečná jako její geneticky nemodifikovaný komparátor a testované geneticky nemodifikované odrůdy bavlny, pokud jde o možné účinky na lidské zdraví, zdraví zvířat a životní prostředí;

C. vzhledem k tomu, že geneticky modifikovaná bavlna obsahuje geny produkující insekticidní proteiny („Bt toxiny“) a markerový gen rezistence vůči antibiotikům;

([1]) Úř. věst. L, 2024/2627, 10.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec_impl/2024/2627/oj.
([2]) Úř. věst. L 268, 18.10.2003, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2003/1829/oj.
([3]) Úř. věst. L 55, 28.2.2011, s. 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj.
([4]) Odborné stanovisko vědecké komise úřadu EFSA pro geneticky modifikované organismy vydané k posouzení geneticky modifikované kukuřice COT102 pro použití v potravinách a krmivech podle nařízení (ES) č. 1829/2003 (žádost EFSA-GMO-DE-2017-141), EFSA Journal 2023;21(6):8031, https://doi.org/10.2903/j.efsa.2023.8031.
([5]) Ve svém osmém volebním období přijal Parlament 36 usnesení a ve svém devátém volebním období přijal 38 usnesení o námitkách proti povolení GMO.

D. vzhledem k tomu, že bavlníkový olej se může používat při výrobě široké škály potravinářských výrobků, jako jsou dresinky, majonézy, jemné pečivo, čokoládové pomazánky a lupínky; vzhledem k tomu, že nejpravděpodobnější způsob, jak by lidé mohli být vystaveni dvěma proteinům vznikajícím při genetické modifikaci, je konzumace bavlníkové mouky; vzhledem k tomu, že bavlna se běžně používá v krmivech ve formě neloupaných semen a moučky;

Nedořešené otázky týkající se Bt toxinů

E. vzhledem k tomu, že toxicita Bt toxinů byla hodnocena na základě krmných studií s použitím pouze izolovaných Bt proteinů produkovaných bakteriemi; vzhledem k tomu, že toxikologickým testům prováděným s izolovanými proteiny lze přisuzovat jen malý význam, neboť Bt toxiny v geneticky modifikovaných plodinách, jako je kukuřice, bavlna či sója, jsou přirozeně toxičtější než izolované Bt toxiny; vzhledem k tomu, že to je způsobeno tím, že inhibitory proteináz přítomné v rostlinné tkáni mohou zvýšit toxicitu Bt toxinů tím, že zpomalí jejich rozkládání; vzhledem k tomu, že tento jev byl prokázán v řadě vědeckých studií, včetně studie, která byla vypracována pro společnost Monsanto a z níž vyplývá, že i přítomnost extrémně nízkých hladin inhibitorů proteináz zvýšila toxicitu Bt toxinů až dvacetinásobně ([6]);

F. vzhledem k tomu, že úřad EFSA tuto zvýšenou toxicitu ve svém hodnocení rizik nezohledňuje, i když se týká všech Bt rostlin schválených pro dovoz nebo pěstování v Unii; vzhledem k tomu, že při konzumaci potravin a krmiv obsahujících Bt toxiny tudíž nelze vyloučit rizika pro lidské zdraví a zdraví zvířat, která vyplývají z této zvýšené toxicity způsobené interakcí mezi inhibitory proteináz a Bt toxiny;

G. vzhledem k tomu, že z řady studií vyplývá, že po expozici Bt toxinům byly pozorovány vedlejší účinky pro imunitní systém a že některé Bt toxiny mohou mít adjuvantní vlastnosti ([7]), což znamená, že mohou zvyšovat alergenicitu jiných proteinů, s nimiž přijdou do styku;

Bt plodiny: účinky na necílové organismy

H. vzhledem k tomu, že na rozdíl od používání insekticidů, kdy k expozici dochází v okamžiku postřiku a po omezený čas poté, vede používání geneticky modifikovaných Bt plodin ke kontinuálnímu působení Bt toxinů na cílové a necílové organismy;

I. vzhledem k tomu, že předpoklad, že Bt toxiny mají jediný cílově specifický mechanismus účinku, již nemůže být považován za správný, a že nelze vyloučit účinky na necílové organismy ([8]);

J. vzhledem k tomu, že se objevují informace o řadě dopadů na rostoucí počet necílových organismů; vzhledem k tomu, že v nedávném přehledu je zmíněno 39 recenzovaných publikací, v nichž jsou hlášeny významné nepříznivé účinky Bt toxinů na mnoho necílových druhů ([9]);

Snížení závislosti na dovážených krmivech

K. vzhledem k tomu, že z krize COVID-19 a stále probíhající války na Ukrajině jsme si odnesli mimo jiné ponaučení, že Unie musí ukončit závislost na některých kritických materiálech; vzhledem k tomu, že předsedkyně Komise Ursula von der Leyenová v pověřovacím dopise žádá kandidáta na komisaře Christopha Hansena, aby prozkoumal způsoby, jak snížit dovoz kritických komodit ([10]);

([6]) MacIntosh, S.C., Kishore, G.M., Perlak, F.J., Marrone, P.G., Stone, T.B., Sims, S.R., Fuchs, R.L., „Potentiation of *Bacillus thuringiensis* insecticidal activity by serine protease inhibitors“ (Zvýšení insekticidní aktivity *Bacillus thuringiensis* inhibitory serinových proteináz), Journal of Agricultural and Food Chemistry, 1990,38, 4, s. 1145–1152, https://pubs.acs.org/doi/abs/10.1021/jf00094a051.

([7]) Hodnocení viz Rubio-Infante, N., Moreno-Fierros, L., „An overview of the safety and biological effects of *Bacillus thuringiensis* Cry toxins in mammals“ (Přehled bezpečnostních a biologických účinků Cry toxinů z *Bacillus thuringiensis* u savců), Journal of Applied Toxicology, květen 2016, 36,5, s. 630–648, https://onlinelibrary.wiley.com/doi/full/10.1002/jat.3252.

([8]) Viz například Hilbeck, A., Otto, M., „Specificity and combinatorial effects of *Bacillus thuringiensis* Cry toxins in the context of GMO environmental risk assessment“ (Specifičnost a kombinované účinky Cry toxinů z *Bacillus thuringiensis* v kontextu posuzování rizik pro životní prostředí spojených s geneticky modifikovanými organismy), Frontiers in Environmental Science 2015, 3:71, https://doi.org/10.3389/fenvs.2015.00071.

([9]) Hilbeck, A., Defarge, N., Lebrecht, T., Bøhn, T., „Insecticidal Bt crops. EFSA's risk assessment approach for GM Bt plants fails by design“, RAGES 2020, s. 4, https://www.testbiotech.org/wp-content/uploads/2023/12/RAGES_report-Insecticidal-Bt-plants.pdf.

([10]) https://commission.europa.eu/document/2c64e540-c07a-4376-a1da-368d289f4afe_en

Zahrnutí markerového genu rezistence vůči antibiotikům

L. vzhledem k tomu, že geneticky modifikovaná bavlna produkuje protein APH4, který se používá jako markerový gen rezistence vůči antibiotikům a který deaktivuje činnost antibiotika hygromycin B;

M. vzhledem k tomu, že čl. 4 odst. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/18/ES ([11]) vyžaduje, aby byly při provádění posouzení rizika v oblasti životního prostředí zohledněny zvláště geneticky modifikované organismy obsahující geny exprimující rezistenci vůči antibiotikům používaným k lékařskému nebo veterinárnímu ošetření, s cílem identifikovat a postupně odstranit z geneticky modifikovaných organismů markerové geny rezistence vůči antibiotikům, které mohou mít nepříznivé účinky na lidské zdraví a životní prostředí, a stanoví jako lhůtu rok 2004, po jehož uplynutí by neměly být uváděny na trh Unie;

N. vzhledem k tomu, že prováděcí nařízení Komise (EU) č. 503/2013 ([12]) uvádí, že je nyní možné vyvíjet geneticky modifikované organismy bez použití markerových genů rezistence vůči antibiotikům [...], a žadatel by proto měl usilovat o vývoj geneticky modifikovaných organismů bez použití těchto markerových genů;

O. vzhledem k tomu, že několik členských států vzneslo kritické připomínky týkající se používání markerových genů rezistence vůči antibiotikům, včetně toho, že s ohledem na současnou krizi týkající se rezistence vůči antibiotikům by bylo rozumné uplatňovat zásadu předběžné opatrnosti, zejména v tomto případě, kdy je použití těchto markerových genů zcela zbytečné a jejich odstranění z rostlinného genomu je možné; vzhledem k tomu, že příslušný orgán jednoho členského státu vydal k povolení nepříznivé stanovisko na základě přítomnosti markerových genů rezistence vůči antibiotikům v genomu geneticky modifikované bavlny;

P. vzhledem k tomu, že Evropská agentura pro léčivé přípravky potvrdila, že v členských státech nejsou žádné přípravky obsahující hygromycin B registrované pro léčebné, profylaktické nebo jiné lékařské účely u lidí nebo zvířat a že neexistují centrální registrace pro humánní nebo veterinární použití pro léčivé přípravky obsahující hygromycin B11; vzhledem k tomu, že ve stanovisku EFSA se uvádí, že „vědecká komise pro geneticky modifikované organismy se domnívá, že může být nutné posouzení rizik aktualizovat v případě, že přípravky obsahující hygromycin B nebo jiné substráty enzymu APH4 získají v budoucnu schválení pro uvedení na trh v EU“; vzhledem k tomu, že hygromycin B se však používá ve veterinárních přípravcích prodávaných mimo Unii;

Q. vzhledem k tomu, že Parlament již alespoň jednou v minulosti vznesl námitky vůči dovozu geneticky modifikovaných plodin, které obsahovaly markerové geny rezistence vůči antibiotikům ([13]);

R. vzhledem k tomu, že antimikrobiální rezistence představuje hrozbu pro celosvětové zdraví, potravinové zabezpečení a dosažení cílů udržitelného rozvoje do roku 2030 a že infekce odolné vůči lékům neznají hranice ([14]);

Připomínky příslušných orgánů členských států a zúčastněných stran

S. vzhledem k tomu, že členské státy předložily úřadu EFSA během tříměsíčního konzultačního období řadu kritických připomínek ([15]), včetně toho, že pěstování geneticky modifikované bavlny na zemědělských polích je třeba považovat za záměrnou kontaminaci přírodního prostředí geny rezistence vůči antibiotikům a že informace poskytnuté o molekulární charakterizaci, složení a toxikologii jsou nedostatečné, a proto jsou závěry úřadu EFSA o rovnocennosti geneticky modifikované bavlny s konvenční bavlnou z hlediska bezpečnosti potravin a krmiv předčasné;

T. vzhledem k tomu, že nařízení (ES) č. 1829/2003 stanoví, že geneticky modifikované potraviny a krmiva nesmí mít nepříznivé účinky na zdraví lidí a zvířat či na životní prostředí, a požaduje, aby Komise při přípravě návrhu rozhodnutí vzala v úvahu všechny související právní předpisy Unie a jiné oprávněné faktory významné pro projednávanou záležitost; vzhledem k tomu, že mezi tyto oprávněné faktory by měly patřit závazky Unie bojovat proti antimikrobiální rezistenci;

([11]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2001/18/ES ze dne 12. března 2001 o záměrném uvolňování geneticky modifikovaných organismů do životního prostředí a o zrušení směrnice Rady 90/220/EHS (Úř. věst. L 106, 17.4.2001, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2001/18/oj).

([12]) Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 503/2013 ze dne 3. dubna 2013 o žádostech o povolení geneticky modifikovaných potravin a krmiv v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 a o změně nařízení Komise (ES) č. 641/2004 a (ES) č. 1981/2006 (Úř. věst. L 157, 8.6.2013, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2013/503/oj).

([13]) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 11. listopadu 2020 o návrhu prováděcího rozhodnutí Komise o povolení uvedení produktů, které obsahují geneticky modifikovanou kukuřici MON 87427 × MON 87460 × MON 89034 × MIR162 × NK603 a geneticky modifikovanou kukuřici spojující dvě, tři nebo čtyři z genetických modifikací MON 87427, MON 87460, MON 89034, MIR162 a NK603, sestávají z ní nebo jsou z ní vyrobeny, na trh, v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1829/2003 (Úř. věst. C 415, 13.10.2021, s. 15).

([14]) https://www.who.int/campaigns/world-amr-awareness-week/2024/amr-is-invisible-i-am-not

([15]) https://efsa.onlinelibrary.wiley.com/action/downloadSupplement?doi=10.2903%2Fj.efsa.2023.8031&file=efs28031-sup-0008-Annex8.pdf

Nedemokratické rozhodování

U. vzhledem k tomu, že Parlament v osmém volebním období přijal celkem 36 usnesení o námitkách týkajících se geneticky modifikovaných organismů: z toho 33 usnesení ve věci uvedení potravin a krmiv vyrobených z geneticky modifikovaných organismů na trh a 3 usnesení ve věci pěstování geneticky modifikovaných plodin v Unii; vzhledem k tomu, že v devátém volebním období přijal Parlament 38 usnesení, v nichž se vyslovil proti uvedení geneticky modifikovaných organismů na trh;

V. vzhledem k tomu, že Komise geneticky modifikované organismy nadále povoluje, ačkoli sama uznává, že v této oblasti existuje demokratický deficit, členské státy s udělením povolení nesouhlasí a Parlament proti tomu vyslovuje námitky;

W. vzhledem k tomu, že pokud v odvolacím výboru nehlasuje pro udělení povolení kvalifikovaná většina členských států, má Komise podle platných předpisů možnost rozhodnout, že povolení neudělí, takže není nutné provádět žádné legislativní změny ([16]);

X. vzhledem k tomu, že hlasování Stálého výboru pro rostliny, zvířata, potraviny a krmiva dne 8. července 2024 podle článku 35 nařízení (ES) č. 1829/2003 nevedlo k vydání žádného stanoviska, což znamená, že povolení nepodpořila kvalifikovaná většina členských států; vzhledem k tomu, že odvolací výbor znovu hlasoval dne 3. září 2024, ale ani tehdy nebylo stanovisko vydáno;

1. domnívá se, že prováděcího rozhodnutí (EU) 2024/2627 překračuje prováděcí pravomoci stanovené v nařízení (ES) č. 1829/2003;

2. domnívá se, že prováděcího rozhodnutí (EU) 2024/2627 není v souladu s právními předpisy Unie, neboť není slučitelný s cílem nařízení (ES) č. 1829/2003, který podle obecných zásad stanovených v nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ([17]) spočívá ve vytvoření základních předpokladů, které by umožnily zajistit vysokou úroveň ochrany lidského života a zdraví, jakož i zdraví a dobrých životních podmínek zvířat, a ochrany zájmů v oblasti životního prostředí a zájmů spotřebitelů v souvislosti s geneticky modifikovanými potravinami a krmivy a současně zajistit účinné fungování vnitřního trhu;

3. vyzývá Komisi, aby zrušila rozhodnutí (EU) 2024/2627 a předložila výboru nový návrh;

4. připomíná svou výzvu Komisi, aby neschvalovala umístění geneticky modifikovaných rostlin, které obsahují geny podmiňující antimikrobiální rezistenci, na trh; konstatuje, že jejich schválení by bylo v rozporu s čl. 4 odst. 2 směrnice 2001/18/ES, který požaduje vyloučení využívání znaků antibiotické rezistence, které mohou mít nepříznivý účinek na lidské zdraví a životní prostředí;

5. považuje za pozitivní, že Komise v dopise poslancům ze dne 11. září 2020 konečně uznala, že při rozhodování o povolení geneticky modifikovaných organismů je třeba zohledňovat otázku udržitelnosti ([18]); vyjadřuje však hluboké zklamání nad tím, že Komise nadále povoluje dovoz geneticky modifikovaných organismů do Unie, a to navzdory námitkám Parlamentu a navzdory tomu, že většina členských států hlasuje proti;

6. naléhavě znovu vyzývá Komisi, aby zohlednila závazky Unie podle mezinárodních dohod, jako je Pařížská klimatická dohoda, Úmluva OSN o biologické rozmanitosti a cíle OSN v oblasti udržitelného rozvoje; opětovně žádá, aby k návrhům prováděcích aktů byla připojena důvodová zpráva, v níž se vysvětlí, jakým způsobem se v nich zajistí dodržení zásady „neškodit“ ([19]);

7. pověřuje svou předsedkyni, aby předala toto usnesení Radě a Komisi, jakož i vládám a parlamentům členských států.

([16]) Podle čl. 6 odst. 3 nařízení (EU) č. 182/2011 Komise „může“, nikoli „musí“ přistoupit k vydání povolení, pokud se v odvolacím výboru kladně nevysloví kvalifikovaná většina členských států.

([17]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 178/2002 ze dne 28. ledna 2002, kterým se stanoví obecné zásady a požadavky potravinového práva, zřizuje se Evropský úřad pro bezpečnost potravin a stanoví postupy týkající se bezpečnosti potravin (Úř. věst. L 31, 1.2.2002, s. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2002/178/oj).

([18]) https://tillymetz.lu/wp-content/uploads/2020/09/Co-signed-letter-MEP-Metz.pdf.

([19]) Usnesení Evropského parlamentu ze dne 15. ledna 2020 o Zelené dohodě pro Evropu (Úř. věst. C 270, 7.7.2021, s. 2), bod 102.